

INK DZ VAN KOT AČ

INKLUZIVNI KOTAČ 3
Rijeka, ožujak 2023.

ISSN
2975-6367

NAKLADNIK
Udruga Ri Rock
Delta 5, Rijeka

ZA NAKLADNIKA
Jelena Martinčić

U IZRADI ČASOPISA
SUDJELOVALI SU
Tamara Bing
Martina Blečić
Aneta Gojković
Matea Horvat
Josipa Komljenović
(ilustracija)
Vanesa Mazreku
Ana Miloš
Valentina Tígani

TISAK
Riso i prijatelji

NAKLADA
200 primjeraka

Časopis se tiska
u sklopu projekta
Inkluzivni kotač,
uz financijsku
potporu Fonda za
aktivno građanstvo,
sredstvima Islanda,
Lihtenštajna i
Norveške u okviru
EGP-a.

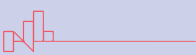
Primjerci časopisa
su besplatni.

udrugarirock@gmail.com
inkluzivnikotac@gmail.com

ROM
HR

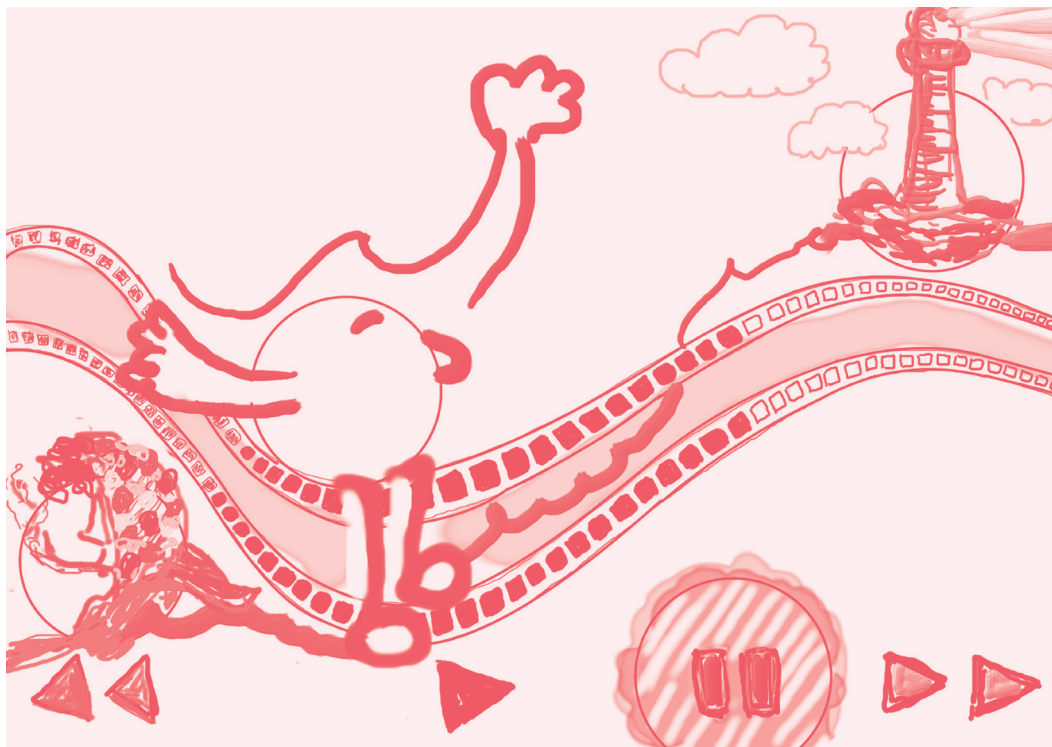
RI/ROCK

Iceland
Liechtenstein
Norway

Active
citizens fund

Cijele intervju poslušajte
na Mixcloudu Radio Rože
[mixcloud.com/RadioRoza/
playlists/inkluzivni-kotac](https://mixcloud.com/RadioRoza/playlists/inkluzivni-kotac)

Dragi čitatelji!

Pred vama je treći broj časopisa Inkluzivni kogač, nastalog u sklopu istoimenog projekta koji omogućava Fond za aktivno građanstvo sredstvima Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP-a. Projekt provodi Udruga Ri Rock u partnerstvu s Romskom organizacijom mladih Hrvatske, a njegov je osnovni cilj jačanje građanske svijesti i angažmana u vezi romskih tema kroz inkluzivne prakse i poticanje pozitivnog diskursa o Romima i romskoj zajednici.

U provedbu projekta uključile su se Matea, Vanesa, Erdina i Valentina, medijske dje-latnice romske nacionalnosti koje će kroz 16 radijskih emisija na riječkom radiju zajednice, Radio Roži, izvještavati o različitim romskim temama, ispričati pozitivne priče i predstaviti vlastitu zajednicu u nešto drugačijem svjetlu. Kako bi njihove pozitivne priče došle do čim većeg broja slušatelja, moći ćete ih čuti diljem Hrvatske – osim na Radio Roži emitiraju se i na Radio Rojcu, Radio KLFM-u i Radio Kastvu. Sve te emisije pretočene su u članke popraćene zani-

mljivim ilustracijama i dodatnim sadržajem. Tako je nastao časopis Inkluzivni kogač koji upravo držite u rukama.

U ovom broju donosimo vam razgovor sa Suzanom Agotić, koordinatoricom Muzeja osobnih priča iz Osijeka, te Jovicom Radosavljevićem, predsjednikom Romskog resursnog centra iz Darde. Uz njihovu je pomoć naša Matea Horvat istražila ovaj jedinstven muzej koji prikuplja i čuva priče građana Osijeka, pripadnika dvadeset i dvije nacionalne manjine. Tu je i razgovor s Adrijanom Osmani, mladom Romkinjom koja usprkos poražavajućim statistikama o obrazovanju Roma prkosi tim podacima svojim svijetlim primjerom. Razgovor je vodila Vanesa Mazreku. Uz to donosimo vam i razgovor s mladim sportašem romske nacionalnosti Ernestom Kraljićem te predstavljamo dokumentarni film „A Romale“.

Uživajte u čitanju!
Do idućeg broja, lijep pozdrav!

A Romale

Novi dokumentarni film „A Romale“, nastao u produkciji izdavačke kuće Fade In, započinje scenom plesa mlade Romkinje na kazališnoj pozornici. Ples odražava borbenost, samosvijest, slobodu, tradiciju.

Iako gledano očistom modernističke paradigme naoko u kontrastu i tenziji, dokumentarac nudi uvid u mnogo kompleksniji suživot navedenih koncepata.

U ovih pedesetak minuta Severina Lajtman, Talita Jašarevski te Vedrana Šajn postaju glasom nevidljivih – Romkinja – dvostruko marginaliziranih po etničkoj i rodnoj osnovi. Forma intervjua omogućuje im da osobno predstave

sebe i zajednicu unutar koje žive, kako manjinsku Romsku, tako i dominantnu koja nerijetko (svjesno i nesvjesno) zarobljava kulturološkog „drugog“ unutar mreže pretpostavki baziranih na predrasudama i zabludama.

Segregirani razredi, poput geta izolirana mjesta stanovanja romske populacije, pogrdni komentari na školskim hodnicima o „smrdljivim Romima“ ili onaj renomirane sveučilišne profesorice kako Romkinja nikada neće zadovoljiti uvjete prolaza ispita, samo su dio životne realnosti ovih djevojaka za koju smo kao društvo odgovorni.

Medijski prostor u kojemu im se dopušta da progovore i u kojemu ih se zaista čuje omogućuje razbijanje opetovano perpetuiranih stereotipiziranih predodžbi o Romima te izlazak iz društveno fiksiranog identiteta. Posebnim uspjehom redatelja, ali i glavnih protagonistica na čijim je narativnim iskazima film građen, smatram vješto izbjegavanje pada u sentimentalnost i romantizaciju romske zajednice.

Protagonisticama je dopušteno izraziti ambivalentnost osjećaja i sjećanja. Nefiltrirana kazivanja otvaraju snažan motiv rodne neravnopravnosti te prostor

za problematizaciju položaja žene unutar tradicijski patrijarhalnih vrijednosti romske zajednice. Ovo je film o potrazi za slobodom izbora - slobodom izražavanja romskog identiteta unutar većinskog stanovništva, ali i odmaka od onih dijelova romske tradicije koji sputavaju u postizanju svega što su naumile i čemu teže. A toga je mnogo. Sve tri pretaču osobni interes za romsku tematiku u profesionalnu karijeru.

Nakon doživljene diskriminacije na fakultetu i u poslovnom okruženju, Vedrana uz pomoć „miraza“ roditelja otvara radijsku stanicu „Vedri radio“ koja se bavi tematikom manjina u Hrvatskoj. Slikarica

Talita u svojim se radovima također dotiče romskog identiteta, a samostalnom izložbom „Emocije“ nastoji podsjetiti na to kako smo po emocijama svi jednaki, brišući tako umjetno stvorene granice koje se očituju u šovinizmu, segregaciji i getoizaciji romske populacije. Međutim, kada granice postoje, bitno je intervenirati, što od publike zahtjeva i forma „Forum teatra“ u kojoj se iskušala i mlada glumica Severina.

Dokumentarni film Hrvoja Mabića omogućava gledatelju, pa čak i zahtijeva od njega, preispitivanje vlastite pozicije unutar društva, izlazak iz ugodne pozicije pasivnosti te da

poput glavnih protagonistica aktivno sudjeluje u pokretanju kotača promjene, poput djece koja se na kraju filma pridružuju plesu ovih hrabrih individua. (T.B.)

Muzej

Kroz petu radijsku emisiju Inkluzivnog kotača vodila nas je novinarka Matea Horvat koja nam je omogućila da provirimo kroz zastor Muzeja osobnih priča u Osijeku u suradnji s gostima Suzanom Agotić, koordinatoricom projekta Muzeja osobnih priča, i Jovicom Radosavljević, predsjednikom Romskog resursnog centra iz Darde. Muzej je nastao iz potrebe da u zajednicama u kojima živimo i djelujemo preispitujemo uvriježena stajališta i predrasude o manjinama, prezentirajući drugačije narative kroz fotografiju, predmet i dokumentarni videozapis. Riječ je o nepisanoj, osobnoj povijesti i rezultatu življenja u interkulturnoj sredini koja je proživjela svoj rast i razvoj u kulturnom i gospodarskom smislu, ali i sukobe, rat, pa i propadanje.

Matea: Gospođo Suzana, vi ste dio Nansen dijaloga centra, biste li nam mogli nešto više reći o centru i kako je povezan s Muzejom osobnih priča?

Suzana: Muzej osobnih priča jedan je od projekata Fantastično dobre institucije – Fade In, udruge i produkcijskog studija iz Zagreba koji se bavi proizvodnjom društveno angažiranih dokumentarnih filmova i serijala.

Muzej je otvoren u rujnu 2020. godine u Osijeku, u partnerstvu s Nansen dijalog centrom, Romskim resursnim centrom iz Darde i Gradom Osijekom koji nam je osigurao prostor, a otvorenju muzeja prethodila je provedba dvaju projekata koji su rezultirali izložbama Priče Roma u 2019. godini i Priče Židova u 2020. godini.

Projekt Priče Roma u 2019. realizirali su Fade In, kao nositelj projekta, i Romski resursni centar iz Darde

M: Kako nam je usmena povijest Roma iz Osijeka pomogla u shvaćanju romske povijesti?

S: Muzej osobnih priča je umjetnički projekt te smo se najmanje bavili poviješću i bilježenjem same povijesti. Više smo se htjeli osvrnuti na osobne priče i iskustva pojedinaca te kroz njihova životna iskustva čuti probleme njih samih, ali i one njihove zajednice. Imate priče koje su posjetiteljima zanimljive zato što čuju nešto što do sada nisu imali priliku čuti ili doživjeti, ali s druge strane imate i priče s kojima se na neki način povezuju. Prepoznaju se u elementima nekih od njih, što je važno za stvaranje veza između

dvaju svjetova i stvaranje drugačijeg pogleda.

M: Postoji li možda neki viši cilj Muzeja osobnih priča danas?

S: Muzej je nastao s ciljem dokumentiranja i promoviranja osobnih priča nacionalnih manjina, ali i drugih ranjivih skupina u društvu. Ideja Muzeja je da se kroz osobne priče napravi odmak od uvriježenog pristupa ili slike koje imamo o manjinama, odmak od folklorizacije i stereotipizacije manjina. Na taj način osnažujemo, dajući im glas, one koje najčešće ne čujemo. S jedne strane osnažujemo njih, ali s druge strane osnažujemo i one koji te priče slušaju.

M: Jeste li možda uspjeli realizirati cilj i jeste li možda postigli nešto više od očekivanog s otvorenjem muzeja?

S: Teško je nešto odmah promijeniti ili imati prevelika očekivanja, pogotovo kad su rezultati i ciljevi vezani uz promjenu stavova. To je dugoročan proces. Pratim na koji način različite grupe reagiraju na priče i to je uvijek više nego pozitivna reakcija. Ono

što nam je možda jedna od najdražih aktivnosti koje imamo su žive knjižnice, gdje s vremena na vrijeme organiziramo mogućnost direktnog razgovora, upoznavanja onih čije su priče dijelom stalnog postava muzeja. Odgojno-obrazovne ustanove prepoznale su muzej kao vrijedno mjesto koje često koriste, gdje se pruža mogućnost usvajanja drugačijeg sadržaja izvan propisanog plana i programa kurikuluma, koji je naslonjen na kulturno obrazovanje i mirovno obrazovanje.

M: Postoji li možda neka priča koja je vama omiljena?

S: Teško pitanje. Priča Jovane Petrović mi je jako draga. Priča o svom odrastanju i duploj diskriminaciji koju doživljava, osuda vlastite zajednice, što nije zadovoljila neke kriterije po kojima su očekivali da živi svoj život, a s druge strane se i dalje suočava s predrasudama. Divim se njenoj hrabrosti u tome da se uspjela oduprijeti svim tim predrasudama s kojima živi svakodnevno i nekako odabrala i nastavila živjeti svoj put.

M: Možete li nam za kraj reći koji su daljnji planovi muzeja ili projekti vezani za Rome u budućnosti koje možemo očekivati?

S: U principu kako smo završili projekte s Romima nastavljamo suradnju kroz promociju stalnog postava. Možda suradnju kroz Fade in, koji dosta radi s romskim zajednicama generalno, u pripremi nekih serijala ili dokumentarnih, kratkih filmova ili priloga. Što se tiče samog muzeja, stalni postav trenutno čine priče Roma i priče Židova. Prošle godine smo započeli s realizacijom prve faze projekta Priče Srba. Krajem prošle godine smo započeli projekt koji se zove Po mjeri. On je nešto drugačiji, ideja je prikupiti priče bivših, sadašnjih i budućih tekstilnih radnica iz Osijeka i kroz njihove priče ispričati što se dešavalo s nekad vrlo bogatom tekstilnom industrijom grada Osijeka.

M: U nastavku slijedi razgovor s gospodinom od velike važnosti u romskoj zajednici, predsjednikom Romskog resursnog centra u Dardi, Jovicom Radosavljevićem, čija se priča nalazi u samom Muzeju. Kroz cijelu priču

iz muzeja saznali smo da vodite Folklorni ansambl, plešete i čuvate tradiciju. Sudjelovali ste u projektu Muzej osobnih priča u Osijeku te se Vaša priča također nalazi u muzeju. Kako ste se odlučili na to istraživanje i na sam projekt?

Jovica: To je jedna lijepa i jako važna priča, posebno za romsku zajednicu iz Osječko-baranjske županije. Ovim putem bih zahvalio producentskoj kući Fade In i svojoj dugogodišnjoj prijateljici Željki Kovačević. Dok je ona radila dokumentarni film u Dardi, došli smo do zaključka kako uopće nema pisanih tragova o romskoj zajednici u Osječko-baranjskoj županiji. No, kako mi nismo etnolozi, odlučili smo raditi Muzej osobnih priča koji je stvarno lijepo primljen i jako je interesantan općenito za sve zajednice.

M: Je li Vam sudjelovanje u tim istraživanjima pomoglo u osobnom i profesionalnom razvoju?

J: Dakako, dakako. Romski resursni centar postoji dvadeset i jednu godinu. Kao što sam rekao, nema pisanih stvari o romskoj zajednici.

Samo istraživanje je dalo odlične rezultate jer smo puno romskih obitelji obišli u cijeloj županiji i iskrenog srca, riječima opisati ne mogu koliko taj sami program znači za zajednicu Hrvatske. U ovih 20 godina ja moram kazati da neromske organizacije i ustanove stalno nas istražuju i stalno nešto radimo kojekakve razne ankete, a rezultata nema, dok ovdje to nije bio slučaj. Eto, zahvaljujući njima mi imamo Muzej u Osijeku koji odlično radi. I znate, upravo je to jedan od alata kako razbiti predrasude, stereotipe i samu diskriminaciju o romskoj zajednici.

M: Spomenuli ste sudjelovanje u istraživanjima za Muzej osobnih priča. Možete li nam reći malo više o tim istraživanjima?

J: Nije bilo lako ulaziti u romska naselja i ući u kuću kod neke obitelji gdje će pričati o svojim osobnim stvarima, osobnom životu, događanjima i iskustvima. Ali ljudi iz kuće Fade In su profesionalci, divni ljudi. Oni koji nisu bili baš spremni i sigurni da bi podijelili svoju životnu priču na kraju

su ih prihvatili i govorili otvoreno pred kamerama i ostalom tehničkom službom.

M: Što nam možete reći o rezultatima tih istraživanja povijesti romske nacionalne manjine na prostorima Osječko-baranjske županije?

J: Imamo divne projekte iza sebe, kao i Muzej osobnih priča. Znam da smo ostavili nešto dobro za buduće naraštaje, a to i jest ono za što sam ja 16 punih godina volontirao bez plaće i honorara, ali je duša puna i bogata iz razloga jer ako se ikad itko bude interesirao za romsku zajednicu u Osječko-baranjskoj županiji, mi ćemo imati nešto što će je prikazati u pozitivnom svjetlu.

M: Recite nam nešto više o Romskom resursnom centru.

J: RRC prvobitno kao Romsko kulturno umjetničko društvo Darda osnovali smo 2002. godine. Pokrenuli smo Romski otvoreni muzej. Napravili smo s gospođom Ivanom Radačić koja je radila s djecom Darde slikovnicu. Trenutno radimo na jednom divnom

projektu sa gospodinom Petrom Radosavljevićem, na samom jeziku i pismu Roma s područja Osječko-baranjske županije. Ono što jest bogatstvo naše organizacije jest da mi nismo čista romska organizacija. Kod nas je dosta različitih religija i nacionalnosti. To je ono čime se ponosim i stvarno dičim.

M: Imate li za kraj nešto što biste htjeli dodati?

J: Pa ono što ja želim reći, evo kad je tema Muzej osobnih priča, volio bih da oni koji imaju priliku dođu u naš lijepi Osijek i pogledaju naše osobne priče kako bi upoznali romsku zajednicu. Time ćete smanjiti taj strah od nepoznatog. Smanjit će se diskriminacija, stereotipi i predrasude prema romskoj zajednici. Prvo trebamo nekoga upoznati i onda donijeti zaključke i mišljenje o njemu kao čovjeku.

M: Pozivamo vas da posjetite Muzej osobnih priča u Osijeku ili njihovu web-stranicu i poslušajte kakav je bio ili još uvijek je život Roma u Osijeku i okolici i da čujete sve one životne detalje koje ponekad zaboravimo, a htjeli bismo ih sačuvati.

Usmena povijest na ovaj način ne samo da stvarno dokumentira pojedine događaje, nego ostaje i kao dokument za budućnost. Ona nam najviše prenosi ljudska iskustva i može nam pomoći u razumijevanju načina života, običaja, sustava, vrijednosti ili razmišljanja. Kada se takav način dokumentiranja stavi u kontekst romske zajednice koja se neprestano mijenja,

jasno je koliko bitno to postaje. Stoga bih završila rečenicom iz samog muzeja: 'Muzej osobnih priča propituje tko smo bili, kako se nosimo s onime tko smo danas i što želimo biti.'

muzejosobnihprica.com

Tekstovi su uredeni i prilagođeni tiskanom formatu. Cjelovite razgovore možete poslušati skeniranjem koda.

ଆରମ୍ଭ
ଓ

U šestoj epizodi Inkluzivnog kotača Vanesa Mazreku razgovarala je s Adrijanom Osmani, mladom Romkinjom koja usprkos poražavajućim statistikama o obrazovanju Roma prkosi tim podacima svojim svijetlim primjerom. Naime, Adrijana je završila srednju Medicinsku školu u Rijeci te Fakultet zdravstvenih studija u Rijeci – studij Sestrinstva.

Vanesa: Kako bi bilo lakše uvesti nas u današnju temu, poslužila sam se knjigom “Uključivanje Roma u hrvatsko društvo” iz koje sam izvukla određene podatke. Oni pokazuju da čak 95 posto Roma ide u osnovnu školu, no ne završavaju svi svoje osnovnoškolsko obrazovanje. Učenici napuštaju školu između šestog i osmog razreda osnovne škole. Neki od razloga odustajanja su prerano sklapanje braka, nekima je preskupo obrazovanje, a neki odustaju zbog rezultata koji su ostvarili u školskim klupama. Također, koristila sam se i knjigom “Uključivanje Roma u Hrvatsko društvo: žene, mladi i djeca”. U toj knjizi kreće se od pismenosti kao najvažnijeg preduvjeta za sudjelovanje u društvu. Ondje se spominje da čak 17 posto Romkinja ne zna pisati i čitati. Nepismenih je Romkinja dva puta više od ionako slabo obrazovanih Roma. Najviše je nepismenih – 27,2 % – u sjevernoj Hrvatskoj, znači više od četvrtine, a najmanje u Zagrebu i okolici. Najlošija je situacija stoga u sjevernoj Hrvatskoj, Međimurju i Slavoniji. Svi ovi podaci daju nam dobar uvid u status obrazovanja Roma, a većina istraživanja zaključuje kako je situacija trenutno bolja nego prije, no da još uvijek treba puno rada i truda za zadovoljavajuće rezultate. Kako u emisiji donosimo pozitivne priče, današnja gošća primjer je kako se ipak može ustrajno ići uzvodno mimo ustaljenih normi.

Adrijana ima 25 godina, u Rijeci je završila Medicinsku školu te je ove godine završila i studij Sestrinstva pa joj ovim putem želim

čestitati na uspjehu i poželjeti i puno sreće u daljnjem radu.

Adrijana: Pozdravi tebi, Vanesa, i svim slušateljima. Hvala ti lijepa.

V: Najavili smo te kao svijetli primjer romske populacije. Možeš li nam reći kako je tekao tvoj obrazovni put? Jesi li kao dijete htjela upisati fakultet? Kako tvoja uža obitelji gleda na to?

A: Pa ja sam već negdje od osnovne škole znala da ću upisati fakultet. To meni osobno nije ništa bilo neobično. Kako moji roditelji zapravo gledaju na to? Vrlo pozitivno, naravno. Inače, moji roditelji mene, a imam još od brata i sestru, nikad nisu ni na što tjerovali, ali su se uvijek trudili pružiti nam najbolje što mogu, odnosno pokazati kakve sve prilike imamo. Sestra je završila i osnovnu glazbenu školu u sklopu regularnog obrazovanja, tako da uvijek su nas podržavali i danas također podržavaju, ali nisu nas nikad prisiljavali na nešto. Dakle, ovo bio moj izbor, a podršku roditelja sam imala i još uvijek imam.

V: Lijepo je čuti da si imala potporu svojih roditelja. Možeš li nam još reći što te motiviralo da odeš drugačijim putem – upišeš fakultet i gradiš karijeru? Možeš nam reći kakav je bio tvoj put kroz školovanje?

A: Moja motivacija su prvo moji roditelji. Koliko se oni zapravo brinu o nama, o svojoj djeci, i koliko se trude napraviti sve što mi trebamo i želimo. To je bila motivacija. Uostalom, meni je obrazovanje najnormalnija stvar, znači ništa neobično.

V: Lijepo. Kako su zapravo tvoji prijatelji gledali na to i jesu li ikad osjetila neku diskriminaciju?

A: Neke predrasude sam osvijestila već u prvom razredu osnovne škole. Dakle, u

vrtiću I vrtićkoj dobi je sve najnormalnije, sva djeca se skupa igraju. No, evo, kad već krenete u prvi razred, to se pomalo mijenja. Imala sam određena loša iskustva, neću sad baš sve u detalje. Evo, recimo: jedna djevojčica se nije htjela družiti sa mnom te je malo nagovarala ostale djevojčice da se ne družu s nama. To je trajalo neke četiri godine, od prvog do četvrtog osnovne, da se malo družimo, a malo ne, pa je meni već pukao film. Otišla sam do svoje učiteljice i onda je ona organizirala sastanak sa cijelim razredom. O tome smo porazgovarali i ja pretpostavljam da je ona razgovarala i s njezinim roditeljima, vjerojatno i mojim jer je to tada prestalo. Od petog do osmog razreda su se stvari počele mijenjati. Mi smo se družile i sve to je bilo malo drugačije da bi se na kraju zapravo ispostavilo da se ona tako ponašala jer joj je njezina mama rekla da se ne bi trebala družiti sa mnom jer sam romske nacionalne manjine. Znači, nije dijete tako razmišljalo i nije dijete mene tako gledalo, nego je to bila projekcija kroz roditelja i to je bio odgoj roditelja.

V: Pa naravno, sve dolazi od kuće, a svako dijete proživi nešto kroz svoje osnovnoškolsko i srednoškolsko obrazovanje, bez obzira bio pripadnik romske nacionalne manjine ili ne. Važno je da nas ne diskriminiraju profesori, a kasnije u životu ni nadređeni.

A: S time se svakako slažem. Što se tiče toga, zaista nisam imala nikakvih poteškoća u osnovnoj školi, ni u srednjoj, a o fakultetu mogu možda kasnije nešto reći. Evo zaista nisam doživjela nikakav, barem meni poznat, svjestan oblik diskriminacije ili predrasuda. Uvijek postoji onaj skriveni rasizam, no, evo, meni je to još dan danas malo teže za prepoznati, pa bi mi možda trebala edukacija u tom pogledu. Recimo, na samoj praksi, u bolnici, nikad nisam ništa doživjela što se tiče nekakvog takvog ponašanja, diskriminacije, predrasuda ni

od svojih kolega kad smo na radilištu, ni od profesora, ni od medicinskog osoblja, a ni od pacijenata. Kad sam prvi put krenula na praksu, u bolnicu, malo me ipak bilo strah. Jer što ako netko kaže: “Gle, ja ne želim da mi ti izmjeriš tlak” ili nešto drugo, jer eto, ima to pravo reći. Evo, nije se to nikad dogodilo. I onda mi je to dalo motivaciju, zapravo, da nastavim.

V: Voljela bih čuti i spomenutu epizodu u vezi diskriminacije na fakultetu.

A: To su zapravo samo jednom dogodilo s jednom profesoricom tijekom mog školovanja na fakultetu. Profesorica je govorila o zaštiti privatnosti podataka pacijenata i navodila je primjere. U jednom primjeru, kojim je napravila kontradikciju budući da je nama iznosila podatke, radilo se o slučaju zanemarivanja djece. U ovom slučaju spomenula je imena roditelja, imena malodobne djece, spomenula je njihovu nacionalnu manjinu – romsku nacionalnu manjinu. I rekla: “Evo, kolegica Osmani će sigurno znati”, što je mene zaprepastilo. To je nekakvo njezino mišljenje i viđenje mene. Ja uopće ne znam tko su ti ljudi i zašto bismo se mi svi iste nacionalnosti uopće poznavali.

V: Kako si se ti nosila s tim?

A: Pa ja sam ostala začuđena, prvo nisam mogla doći do riječi. Osjećala sam se malo i osramočeno jer povezuje, ne samo mene, nego i moju obitelj, s takvim ljudima i takvim ponašanjem s kojim ja i moja obitelj nemamo apsolutno nikakve veze. Doduše, ona se meni na kraju sata ispričala. Ja sam prihvatila tu ispriku. I sad, je li to iskrena isprika, je li se ona uplašila iz određenih razloga, ne znam. No mislim da bi bilo ispravno, kako me tako javno prozvala i osramotila pred svim kolegama, da se javno i ispričala.

V: U uvodu smo spomenuli općenito nizak postotak onih koji završavaju osnovnoškolsko obrazovanje. Kako ti gledaš na to? Imaš li neku ideju, kako poboljšati te brojke?

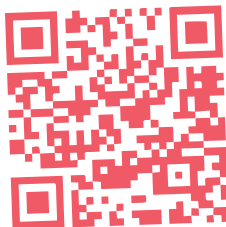
A: Dok sam bila u osnovnoj školi mogla sam primijetiti, što se tiče okoline, a i same moje šire rodbine, da se to dešava. I tada nisam jednostavno znala bolji način od toga da ja s njima razgovaram. No, kad ste vi nečiji vršnjak ili čak mlađi od te osobe s kojom razgovarate i pokušavate joj nešto objasniti na to se najčešće ne gleda kao na nešto pozitivno, nego kao pametovanje. I tu sam onda shvatila da jednostavno sada nije vrijeme i da ne mogu napraviti ništa više od ovoga što radim i kako ću ja njima pokazati način tako što ću sebe izgraditi. Tako što ću sebe obrazovati i onda ću biti primjer koji ima kredibilitet da može nekome nešto savjetovati.

V: Evo još samo da te pitam imaš li nešto za kraj poručiti mladim Romima?

A: Naravno, prvo bih im poručila da ulažu u sebe i u svoje obrazovanje. Da, ako se ikada suoče s predrasudama, diskriminacijom, etiketiranjem, i ne znaju na koji način će reagirati, da potraže pomoć u školi, na fakultetu ili u romskim udrugama. Također im poručujem da budu svoji. Da ne mijenjaju svoju unutarnju bit kako bi udovoljili okolini, jer na kraju, kako god se mi savršeno ponašali ili bili visokoobrazovani, naći će se neki ljudi za koje ćemo biti manje vrijedni. Zato radite na sebi, izgradite svoj život najbolje što možete i kako ste si zacrtali. Promjene se uistinu postižu obrazovanjem i stoga ulažite u sebe. Dakle, još jednom, obrazovanje je ključ svake promjene.

V: Hvala ti na ovim zaista motivacijskim i toplim riječima. A mi smo već i na kraju ove naše šeste epizode Inkluzivnog kotača. Nadamo se da ste uživali slušajući još

jednu u nizu lijepih priča koja se vezuje za Rome. Nastojimo širiti pozitivne priče, upoznavati i širiti romsku zajednicu i njezine priče, kulturu i povijest te se maknuti od negativnog konteksta koji se redovito veže za Rome. Hvala ti, Adrijana, što si se odazvala i odlučila podijeliti svoju priču s nama. Nadamo se da ćeš motivirati i druge svojim lijepim primjerom, a ti ustraj i dalje u svojoj karijeri i želim ti puno uspjeha.

Tekstovi su uredeni i prilagođeni tiskanom formatu. Cjelovite razgovore možete poslušati skeniranjem koda.

Ernest Kraljić

Ernesta sam upoznala na jednom sportskom internacionalnom kampu koji se odvijao u Rijeci u razdoblju od 14. do 16. travnja ove godine. On je u kamp bio uključen kao izravni sudionik sportskih programa, dok je organizacija čija sam zaposlenica bila organizator. Za vrijeme kampa bilo je i slobodnog vremena za druženje, a Ernest i njegov tim bili su mi osobito interesantni zbog pozitivne atmosfere koje vlada među njima, druželjubivosti i profesionalnog pristupa samom događaju. Zamolila sam ga za intervju za časopis Inkluzivni kodač i objasnila njegovu svrhu, a on je na razgovor rado pristao.

Ana: Pozdrav Ernest, možeš li nam se ukratko predstaviti?

Ernest: Pozdrav, ja sam Ernest Kraljić. Dolazim iz Rijeke, imam 19 godina, bavim se atletikom, skakanjem u dalj, bacanjem kugle, trčanjem, a sudjelujem i u drugim oblicima treninga.

A: Uživáš li u bavljenju sportom?

E: Da, jako.

A: Koji su ti ciljevi u sportu?

E: I dalje aktivno sudjelovati u treninzima.

A: Želiš li ići na natjecanja?

E: Želim.

A: Želiš li razviti karijeru u području sporta?

E: Da.

A: Bi li volio jednog dana postati profesionalni sportaš, inspiriraju li te mladi sportaši s područja Rijeke? Želiš li u sportu ići do maksimuma svojih mogućnosti?

E: Da, i želio bih ići do maksimuma.

A: Je li ti se, kao mladom pripadniku romske populacije, sport pokazao kao koristan alat za uključivanje u društvo?

E: Da jako, jer sam na početku mislio da to neću moći, ali sada ide sve bolje i bolje.

A: Koliko dugo se baviš sportom?

E: Uključio sam se u klub onedavno, od siječnja ove godine.

A: Kakvi su ti kolege i trener u klubu?

E: Trener mi je super, prijatelji su mi super, svi se družimo, idemo zajedno i van.

A: Podržavaju li te tvoja obitelj i prijatelji iz romske sredine u bavljenju sportom?

E: Podržavaju me svi, skrbnici i asistenti i svi ostali.

A: Osim sporta, baviš li se kakvim drugim aktivnostima?

E: Bavim se i glazbom.

A: Znači nešto i sviraš?

E: Ne sviram, ali volim pjevati.

A: Pjevaš li romsku ili svu glazbu?

E: Pjevam svu glazbu.

A: Imaš li omiljenog pjevača?

E: Imam, to je Petar Grašo. Volio bih naučiti svirati klavir, to mi jako dobro ide.

A: Kakva ti je situacija sa školom?

E: Sa školom mi je isto OK, maturant sam i sa školom završavam 25. 5., školujem se za pomoćnog kuhara.

A: Super, a inače voliš li kuhati i što najviše?

E: Volim kuhati, najviše volim raditi kolače.

A: Odlično, znači voliš slatko. Voliš li počastiti obitelj i prijatelje sa svojim delicijama?

E: Volim.

A: I za kraj postoji li još nešto što bi volio reći o sebi, nešto što bi volio da javnost zna?

E: Pa ne, to je to. (smijeh)

A: Dobro, ti si jako drag dečko, zabavan si i imaš sigurno puno prijatelja

E: Imam.

A: Imaš li djevojku?

E: Imam.

A: Super, odlično, vidim da je još puno toga lijepog pred tobom. Puno ti hvala na predstavljanju! (A.M.)

aljić

